

SOV - ARKIV
Vikingagatan 25
113 42 STOCKHOLM

Inför hembygdsgdagen

Den 13 juli i år samlas estlandssvenskarna för andra gången i Sverige till hembygdsgfest på Tollare. Det var en vacker tradition hemifrån, som därmed har återupplivats och som håller på att utvecklas efter de nya levnadsförhållandena.

Syftemålet med hembygdsgfesterna hemma i våra svenskbygder var dock delvis ett annat. Där gällde det i första rummet att slå vakt kring de nationella intressena. Även en liten minoritet måste hävda sin särställning. Likaså gällde det att stärka banden mellan de olika bygderna. I vår nya situation är svenskheten ej längre något problem för oss, den är självklar. Även bygdeintressena äro av underordnad betydelse, då vi äro på det klara med att de forna boccetra ej längre kunna uppstå. Men dessa problem ha ersatts av nya frågor av rätt stor betydelse. Det gäller framförallt, om vår gamla bygdekultur, våra dialekter, vårt betraktelsesätt skall leva vidare. Vem av oss tänkte på dessa frågor därhemma? Vem ägnade då en tanke åt, att fädernas språk kunda råka i fara? Men märkligt nog äro dessa spörsmål aktuella fastän vi endast vistats några år i vårt nya hemland. Hur kommer det sig? Ett koncist svar är svårt att ge, men vi kunna i stället göra några jämförelser mellan förr och nu.

Hemma voro avstånden korta, bebyggelsen var koncentrerad. Redan detta bidrog till ett livligt umgänge människor emellan. Men vad som framförallt hjälpte till att stärka samhörigheten var de ofta återkommande arbetskalaserna. Gällde det gödselutkörning, slåtter, sjösättning av en skuta, kvastbindning etc., nog skulle man samla ihop några grannar för att det skulle gå fortare undan. Men inte enbart därför, utan för att samtidigt fira en gemensam fest. Vid dessa arbetskalas umgicks man fritt och otvunget, de gamla sederna omhuldades, och de gamla ordvändningarna kommo till användning.

Arbetskalasens tid är förbi. Grannar och fränder hemifrån bo långt från varandra, och den nya omgivningen har gett oss mycket nytt att fundera på. Man anammar sina rikssvenska grannars seder, tillägnar sig småningom deras betraktelsesätt och språk. Allt detta är naturligtvis nödvändigt, men endast till en viss grad. Varför skola vi kasta bort allt detta, som våra förfäder så omsorgsfullt bevarat i århundraden? Även om vi inte så ofta träffa vänner hemifrån och bli tvungna att umgås med dem under mera högtidliga former (langas), kunna vi dock i vardagslivet bibehålla mycket gammalt och värdefullt.

När nu möjligheterna till umgänge i vardagslivet äro betydligt mindre än tidigare, måste vi försöka att träffas så många som möjligt någon gång, och då på våra hembygdsgdagar. Hembygdsgdagen kommer sålunda att ha det rent mänskliga syftemålet att förmedla umgänget oss estlandssvenskar emellan och dessutom har den till uppgift att bevara vår gamla bygdekultur. Huvudvikten ligger vid dessa hembygdsgdagar inte vid programmets utformning, det står alla deltagare fritt att bidra på sitt sätt. Och det enklaste sättet för var och en att bidra till att göra dagen lyckad är att han eller hon känner, att vi tillhöra samma familj och ha ett behov av att få träffas och gemensamt förvalta vårt kulturarv. Det får inte gå därhän, att våra barn bli tvungna att inhämta kunskaper om sina fäder i böcker och på muséer. Den som tycker att det är onödigt att vi hålla på vår egenart, behöver blott se på mångfalden av svenska landskapsföreningar.

Vi äro nog ganska ense om att det är nödvändigt och roligt att träffas och även att vi måste bevara och vårda våra fäders arv. Låt oss därför göra dessa hembygdsgdagar till en sann tradition, medvetna om, att traditionen gör livet mera fördjupat och innerligt.

E. N.

KUSTBON

Organ för Estlandssvenskarna i Sverige.

Utgiven av Svenska Odlingens Vänner bland
estlandssvenskar i Sverige.

Ansvarig utgivare: *Manfred Nyman.*

Redaktör: *Edvin Lagman.*

Red.-sekr.: *Rita Rosen.*

Red.-kommitté: *Viktor Aman, Lars Broman, Ger-
hard Hafström, Anton Vesterberg.*

Red. och Exp.: Tunnelgatan 23, 3 tr., Stockholm,
tel. 11 35 00, 11 57 21, 11 57 22.

Kustbons postgiro: 19 72 07.

Utkommer 1947 med sex nummer.

Prenumerationspris 1947 3 kr.

Annonspis: 1/1 200:—, 1/2 115:—, 1/4 60:—,
1/8 35:—.

Förlovnings- och vigselannonser 5 kr.

Dödsannonser 15 kr.

Lincoln Bloms Boktryckeri, Stockholm 1947.

Uppmaning till alla estlandssvenskar

Det kommer ständigt på omvägar till Kommittén för estlandssvenskarna eller Kustbon meddelanden om att estlandssvenskar gift sig eller fått barn. Ofta har det förflutit en lång tid sedan händelsen. Då man därefter tillskriver vederbörande och begär om närmare uppgifter, dröjer det länge innan man får svar, om man alls får något. Följden härav är, att kommittén vid förfrågningar från utlänningskommissionen, flyktingsnämnden eller barnavårdsnämnden ofta omedvetet lämnar felaktiga upplysningar. Även den statistik över estlandssvenskarna, som lämnas till utlänningskommissionen varje vecka, är på grund härav felaktig.

Vi få därför ytterligare en gång vädja till alla estlandssvenskar, även dem, som blivit svenska medborgare, att insända uppgifter om alla familjeståndsförändringar såsom giftermål, födsel och död. Beträffande vigsel är det nödvändigt att insända uppgifter om i vilken församling och vilken dag vigseln ägt rum samt uppgiva namnet å vigselförrättaren. Om maken resp. maken är rikssvensk(a) skall uppgift om födelsedatum, födelseort, hemort och yrke eller titel lämnas. Beträffande födsel lämnas meddelande om namn, datum och födelseort.

Det borde ligga alla estlandssvenskar varmt om hjärtat att det kortregister över hit anlända estlandssvenskar, i vilket alla familjeståndsförändringar införas, är så fullkomligt som möjligt. Detta register kommer en gång kanske att vara den enda källa som kan lämna upplysningar om estlandssvenskarnas släktförhållanden efter överflyttningen till moderlandet.

Bikt natt

*Se, månens blanka klinga tyst mot mörka
bergen slår
och Vintergatans stjärnstoft strös i Berenikes
hår.
Det är i natt den hänsynslösa bikt skall lösas
ur mitt bröst
och jag skall sjunka ned på knä och be min Gud
om litet, litet tröst.*

*Däruppe flyger bergets kalla tinne i den svarta
rymd
i fri och trotsig ensamhet av ändlöshet blott
skymd.
Men djupt i djupet bränna febertrötta pulsar
mig till stoft,
på tysta svarta vingar stiger hädelsen mot
himplens klara loft.*

*Där borta gungar västerns molnberg tung och
bomullsläk,
och stjärnestrålar trängas där som skarpa,
gälla skrik.
Jag ropar ut min bön i deras vimmel tusenfalt.
Jag vill ej häda mer, men älska blott och få
förlåtelse för allt.*

*Och se, i drömmen reser jag mig stolt och
griper famnen full
av himlens klara diamanter och av stjärnegull
och strör med bägge händer stjärnstoft i ditt
hår. —
Men mellan mig och verklighetens stinkande
ordure blott drömmens flörvägg står.*
E. L.

Årsberättelse

**Styrelsen har under året haft följande
sammansättning:**

Ordförande: folkskolläraren Anton Vesterberg.

Ledamöter valda intill årsmötet 1949: hrr Lindkvist, E. Nyman, Broman, intill 1948 hrr V. Aman, M. Nyman, intill 1947 hrr Alex. Samberg och Karl Boman.

Suppleanter intill årsmötet 1949 hrr Anders Stenholm, Edvin Lagman, intill 1948 hr Alfred Heldring och intill 1947 hr Hugo Mickelin.

Styrelsen har inom sig utsett:

till vice ordförande pol. mag. Elmar Nyman, till sekreterare civilekonom Manfred Nyman, till vice sekreterare fil. mag. Anders Stenholm, till skattmästare kassör Lars Broman, till vice skattmästare hr Hugo Mickelin, till klubbmästare hr Anders Lindkvist.

Föreningens revisorer ha varit: frk. Dagmar Pettersson och ingenjör Richard Aman.

Revisorsuppleanter ha varit: hr Lars Lindström och frk. Helena Zeisig.

Under verksamhetsåret ha inom föreningen arbetat följande utskott: Arbetsutskottet, Runöutskottet, Kolonisationsutskottet och Redaktionsutskottet för Kustbon, för vilkas verksamhet redogöres i det följande:

Arbetsutskottet:

Arbetsutskottet har bestått av ordföranden eller vice ordföranden, sekreteraren eller vice sekreteraren och skattmästaren.

Utskottet har haft till uppgift att handlägga föreningens löpande arbete och att fatta brådsakande beslut i de fall då det på grund av omständigheterna ej varit möjligt att sammankalla föreningens styrelse.

Kolonisationsutskottet.

Utskottet, som fått styrelsens uppdrag att fortlöpande samarbeta med kommittén för estlandssvenskarna och Rågöstifelsen i alla frågor rörande kolonisationsverksamheten, har bestått av kassör L. Broman samt hrr Alfred Heldring och H. Mickelin.

Redaktionsutskottet för Kustbon.

Utskottet har haft följande sammansättning: folkskollärare V. Aman, kassör L. Broman, dr Gerhard Hafström, fil. mag. Edvin Lagman, civilekonom Manfred Nyman, fil. stud. Rita Rosen och folkskollärare Anton Vesterberg.

Utskottets uppgift har varit att handlägga alla frågor i samband med Kustbons redigering och expediering, vilket för övrigt i nuvarande läge kan anses vara föreningens största arbetsuppgift.

Kustbon har under år 1946 utkommit med sex nummer med Riksantikvariens som ansvarig utgivare. Fr. o. m. den 1 januari 1947 har Riksantikvariens efterträtt av Manfred Nyman som ansvarig utgiv., med Edvin Lagman som redaktör och frk. Rita Rosen som redaktionssekreterare. Styrelsen får här till Riksantikvariens Curman frambära sitt varma tack och stora erkännande för det intresse och arbete han nedlagt till tidningens fromma.

Kustbon har i juni 1947 sammanlagt 1300 prenumeranter emot 1200 samma tid 1946 och har på grund av att allt arbete i samband med redigering och distribution skett gratis, kunnat utkomma utan subventioner utifrån.

I propagandasyfte utsändes julnumret av Kustbon 1946 med inneliggande inbetalningskort till samtliga estlandssvenska familjer.

Runöutskottet.

Runöutskottet har bestått av följande ledamöter: kurator Inga Bergholtz, herr Jakob Gran, syster Emma Johansson, fru Helena Melanders, folkskollärare Alexander Samberg samt dr Gerhard Hafström som adjungerande ledamot. Syster Emma Johansson har på grund av tjänstgöring i Polen ej under de senaste måna-

derna kunnat taga aktiv del i utskottets arbete.

Utskottet har närmast tagit sig till uppgift att verka för runöbornas inlemmande i det svenska samhället och samla de i Stockholm med omgivningar bosatta runöborna till samkväm, som regelbundet ägt rum sista söndagen varje månad. Sammankomsterna ha börjat med gudstjänst i Finska kyrkan med predikan av någon av de prästmän som tidigare verkat på Runö. Efter gudstjänsten har följt kyrkkaffe och samvaro i K. F. U. M.:s lokaler. Under ett av dessa samkväm hölls föredrag om Gamla svenska kyrkor av Riksantikvariens S. Curman. Genomsnittliga deltagarantalet har varit 50—60 personer. Utskottet planerar under innevarande sommar en utfärd till Singö, som blivit ett nytt Runö i Sverige.

Styrelsen får här uttala ett varmt tack till utskottet för dess framgångsrika och energiska arbete.

Verksamheten i allmänhet.

Genom välvilligt tillmötesgående från kommittén för estlandssvenskarna har föreningens expedition och Kustbons redaktion även under år 1946 varit förlagd till Tunnelgatan 23, 3 trappor, Stockholm.

Den 31 december 1946 hade föreningen 342 medlemmar emot 180 samma tid 1945. Under året ha 3 medlemmar avlidit. Medlemsantalet d. 11 juni 1947 var 371.

Den 16 juni 1946 anordnade föreningen i samband med sitt årsmöte å Godtemplargården Tollare, Klinten, en estlandssvensk hembygdsdag ca 300 deltagare från hela Sverige. Festtalet, som berörde estlandssvenskarnas härstamning och forna samhörighet med Sverige, hölls av dr G. Hafström.

Lördagen den 12 april 1947 anordnades i Margaretaskolans lokaler på Adolf Fredriks kyrkogata 10 ett samkväm med ett 100-tal deltagare. Programmet omfattade föredrag av fil. lic. Nils Tiberg och Riksantikvariens S. Curman, sång av operasångare E. Karrisoo, sång till luta, deklamation och kvartettsång.

Från föreningens allmänna verksamhet kan nämnas, att styrelsen ständigt stått i kontakt med kommittén för estlandssvenskarna. Föreningen har bl. a. sett som sin uppgift att vara en estlandssvensk intresseorganisation, som skulle stå beredd att träda till och i viss utsträckning fortsätta det arbete, som återstår, då kommittén upphör med sin verksamhet.

I september 1946 bildades i Eskilstuna en lokalförening med följande styrelse: ordförande hr Hugo Ekman, sekreterare hr Alexander Tegelman och kassör hr Axel Bergman. Till revisorer valdes hrr Jakob Blees och Edvard Moll.

Lokalföreningen har bl. a. tagit sig till uppgift att stärka samhörigheten mellan de i Eskilstuna med omgivningar bosatta estlandssvenskarna. Från lokalföreningens livaktiga verksamhet kan nämnas bildandet av folkdanslag, sångkör och ordnandet av ett talrikt besök julsamkväm.

Runöminnen

Av folkskollärare Alexander Samberg.

(Forts. från föreg. nr.)

"Mitt uti Livländska viken 12 mil ifrån Aiensburg och Ösel, 12 mil ifrån Riga, 8 mil ifrån Kurland och omkring 10 mil ifrån Livland, höjer, vid 40° 55' longitud och 57° 50' nordlig latitud, den lilla ön Runö sin skogsbevuxta hjässa upp ur det överskådliga havets sköte. Ingen skärgård värnar hennes stränder, ingen hamn lämnar där tillflykt åt seglaren undan medliga stormars våldsamt; blott några blindgrund på avstånd från ön bryta något de väldiga vågornas kraft som ifrån alla sidor obehindrat framvältras mot hennes låga strand", så anger dr F. J. Ekman i sin bok Runö den lilla svensköns läge.

Avstånden äro visst icke tagna så exakt. Men desto intressantare är hans målade livfulla uttryckssätt. — Hösten 1942 reste jag via Arensburg och Pernau (Pärnu) till Runö. I Arensburg upplyste mig en gammal estnisk sjöman om Runö och sade bland annat: "Runö är liksom en ensam sten ute i havet, där havsvågorna ha fritt spelrum mot alla sidor. Runö är ett högt land, och ön är synlig redan på långt håll". Nalkas man Runö österifrån, och lyckas man genom havsdiset uppfånga de första konturerna av ön, då tycker man sig först se ett väldigt skonertskepp långt, långt borta på havet. Likt riggen på ett sådant skonertskepp avteckna sig fyren och de högre skogsdungarna mot horisonten. Ju närmare ön man kommer, desto tydligare avteckna sig emellertid konturerna av den mot bakgrunden av det svallande havet. Hög och smärt reser sig den ståliga fyren uppe på Håobjärre, och de enskilda höga skogsdungarna sammansmälta till en mäktig tall- och gran-skog. Barrskogen är Runölandets prydnad. Träden äro utsökt vackra och höga. I de estniska sjömans- och båtbyggarkretsarna var det bekant, att de vackraste och högsta segelfartygsmasterna skulle hämtas ifrån Runö. — Sådan

Estlandssvenskarna i Eskilstuna ha här lämnat ett exempel som manar till efterföljd.

Föreningen har genom pol. mag. E. Nyman med hr H. Mickelin som suppleant varit representerad i Stiftelsens för Kustbohmmet styrelse.

Genom att två styrelseledamöter samtidigt äro ledamöter av styrelsen för Stockholms lokalförening av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet, kan föreningens styrelse glädja sig åt ett gott samarbete med denna starka organisation, som under gångna decennier har betytt och allt fortfarande betyder så mycket för estlandssvenskarna.

Till föreningens första hedersledamot valdes på årsmötet 1946 Riksantikvarien Sigurd Curman.

Stockholm i juni 1947.

Styrelsen

ter sig ön sedd på långt håll österifrån. Ty det är den östra sidan av ön, som är högst. Sedd västerifrån har den ett annat utseende. Såsom ett högt, något vågigt land höjer den sig där långt borta över vattenytan. Egentligen syns detta band liksom något högre upp över horisonten. I mitten av ön synas fyrens höga, något otydliga konturer. Och det är ju också egentligen fyren som först upptäckes, när ett vant sjömansöga på långt håll spanar efter Runö. — Detta är "loande", landet, som utgjorde runöbornas hem och härd och fäste mitt ute i det svallande, oroliga havet, landet, som den hemvändande runöbon så ivrigt spanade efter redan långtifrån.

Det är sand och sten som ger Runö dess karaktäristiska ytbeskaffenhet. Sten, gråsten och sanddynor runt kusten och stranden äro egna för denna ensamma ö ute i Rigaviken. Många fartyg har fått lämna sitt ankare utanför Runö. Till den grad är havsbotten stenig här. Men själva marken på Runö är ej så stenig. Blott här och där ser man enskilda flyttblock på åkern och i skogen. Och sanddynorna längs med stränderna ändra ständigt läge och form. Detta gör, att man ibland i en liten julle ännu en avsevärd sträcka ifrån stranden oförmodat kan få grundkänning. Det är de väldiga skogbevuxna sanddynorna som även ge Runö dess höga form. I tankarna söka vi oss tillbaka till tider, när det fanns föga skog på Runö. Tänk, vilket fritt spelrum vinden och sanden hade därute då! Numera är sanden för det mesta bunden på ön. Men på östra stranden kan man ännu se spår efter sandstormarnas verkningar, där väldiga trädstammar äro insvepta i höga sanddrivor. Där ligga även en del sanddynor ännu alldeles nakna. Sanden är där utsökt fin och vit. Badstranden är ypperlig.

Mitt på ön har man kvar spår av det — om man så får säga — egentliga Runö där är le-Håobjärrens- och Basskjarre. Bottnen där är lerig, och vattnet har bra avlopp åt alla håll. Sanddynorna ha antagligen senare yrt upp kring ön och avstängt vattenavloppet. I Håobjärreskjarre har man också hittat resterna av ett gammalt båtvrak. Jag har själv varit i tillfälle att se detta.

Nu senast var byn på Runö belägen nästan mitt på ön eller något mera på dess sydvästra sida. Gamla ortnamn tyda emellertid på, att den någon gång har legat längre västerut på ön. Möjligen kan det någon gång ha funnits två byar på ön. Namnet Gallusbackan tyder nämligen på, att det någon gång har legat en by där.

Vid sidan av det gamla Runö levde och växte det unga och nya Runö fram. För c:a 15 år sedan byggde sig de flesta runöborna nya och tidsenliga boningshus. En bonde byggde sig först ett nytt hus, och så togo de övriga efter och uppförde nya stugor på gården nära den gamla huslängan. Det var visst Ulrik Österman, som först byggde ett modernt hus täckt med plåttak. På Runö skulle ju de flesta ha det lika även med avseende på bostäderna. Och så

Flykt ur det förlorade paradiset

Av Edvin Lagman

(Fors. fr. föreg. nr.)

Några dagar förflöto i största spänning. Jag inställde mig tidigt varje morgon på SD, där mina besök antecknades. Vi svävade i ovisshet om min kollegas och idrottsinstruktörens öde. Det fanns anledning att hysa farhågor, emedan det var tydligt, att det här var fråga om angiveri. En del av den estniska personalen hos SD kände mina kamrater personligen och hade haft tillfälle att mot dem samla bevismaterial, som kunde vara av nog så allvarliga karaktär.

Emellertid syntes de båda vännerna en vacker dag lämna fängelset och vandra genom den lilla stadens gator till matstället vid Kalktorget, där de av förstående serveringspersonal utfodrades duktigt efter svältkuren i häktet. Senare på kvällen uppsökte jag dem i deras bostad och fick smaka på all den goda mat deras systrar och väninnor burit hem till dem. De voro dagens hjältar. Miljö och kamrater i häktet skildrades i livliga färger.

Några veckor gingo. Mobiliseringsryktena blevo allt intensivare, och en dag stod det klart, att alla årsklasser, som kunde tänkas göra någon nytta skulle inkallas. Emellertid fanns det en möjlighet att klara sig undan, om man kunde betraktas som oersättlig arbetskraft. Detta tänkte jag ta fasta på.

Så kom kallelse till mönstring. Man hade att välja mellan ett arbetskompani och den "frivilliga" Legion Estland. Men samtidigt nämndes det även, att en svensktalande officer skulle komma till staden för att värva män till ett

uppfördes den ena nya byggnaden efter den andra. Timmer till bygge samt brädmateriel kunde runöborna skaffa sig för billigt pris. Även i statens (kronans) skog fingo de fälla byggnadsmateriel. Köpesumman för detta var i de flesta fall ej hög. — Någon tid före detta byggnadsuppsving började runöborna förfärdiga roddbåtar, som de avyttrade för ganska gott pris i Sverige (Stockholm). Därigenom kom det så småningom mera pengar i omlopp på Runö. I det stora hela bidrogo följande faktorer till höjandet av runöbornas ekonomiska ställning: byggandet av roddbåtar, sjöfart med segelskutor på Stockholm, ett med moderna fiskeriedskap bedrivit fiske, en ökad turistström till Runö och kanske främst genomförandet av storskifte och i samband därmed ett modernare bedrivit jordbruk. På jordbrukets område var det ja främst pastor Schantz, som åstadkom en uppräckning och modernisering. Några runö-ungdomar besökte även Birkas folkhögskola på Nuckö. Ja, så bröt även på det avlägsna Runö — om också långsamt — en ny tid in.

(Forts. i nästa nr.)

svenskt SS-kompani. Av två — eller tre — onda ting vill man ju dock helst välja det minst onda, och de flesta svenskar skulle naturligtvis komma att välja detta kompani, om ingen annan utväg fanns.

Det visade sig emellertid, att de olika mönstringskommissionerna rivaliserade sinsemellan och arbetskompaniet, som kom först, ville ej höra talas om något svenskt förband. Jag var uppe och mönstrade vid 2-tiden en dag, därvid naturligtvis livligt protesterande mot detta förfaringssätt. Ingen tog emellertid notis om mina framställningar och ritualen fullföljdes med all den ytlighet som situationen fordrade i fråga om läkarundersökning m. m. Harmsen och förtvivlad begav jag mig därefter ut på staden och mötte "vännen" Bechreiner med sin hund. Vi hälsade och bytte några ord som vanligt. Jag nämnde mina bekymmer för honom.

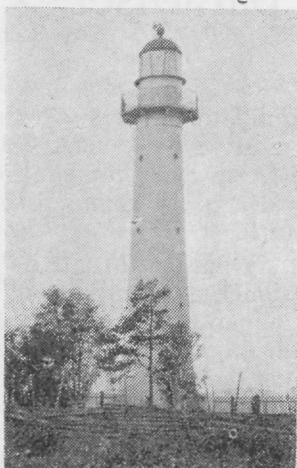
— Det var då som tusan, att en man inte skall få komma in i SS, om han vill, sade dr Bechreiner. Gå upp till stadskommandanten och hälsa från mig och klargör saken för honom. Han kanske kan hjälpa er.

Har man tagit hin i båten, så får man ro honom i land, tänkte jag och stegade upp till stadskommandanturen. Vaktposterna mätte ha trott, at jag var en synnerligen viktig person, ty jag fick passera alla deras instanser, utan att någon försökte hindra mig, och slutligen stod jag inför hans höghet själv — en hög officer av den gamla skolan — vilken både förvånad och road åhörde min framställning.

— Was zum Teufel kann ich denn da tun? grymtade han och såg brydd ut. Jag anlade samma min som han, och när vi tittat på varandra en stund, bad han mig följa med, och så marscherade vi upp till inskrivningskommissionen. När den gamle översten steg in med mig vid sin sida — rusade den två långbord stora kommissionen upp i stram givakt och undrade ängsligt, vad som nu var å färde. Denna egendomliga situation var trots alla bistra omständigheter ett triumfens ögonblick för mig. Mitt namn ströks naturligtvis genast ur slavkompaniets listor, och jag passade samtidigt på att ordna saken även för mina bägge kamrater. Därefter drog sig den gamle hederlige officeren tillbaka utan att fråga, vem jag var och synbarligen fortfarande förvånad över min företagsamhet.

Nästa kväll kom den svensktalande SS-officieren upp till skolan och sammankallade manliga lärare och elever samt höll ett inspirerat föredrag om Tysklands segrar och Rysslands förestående totala nederlag. Vi kände oss föga gripna och visade oss synnerligen ovilliga, när vi skulle anteckna oss för utbildning till SS-

Du hemmets jord...

Som en blå strimma över horisonten försvann Du undan det spejande ögat när båten stävade mot väster och ridån för en månghundraårig kämpalek gick ned. Kanske skall vi aldrig återse Dig mer, men i våra tankar och drömmar lever Du ständigt kvar. I minnenas skattkammare är och förblir Du den dyrbaraste klenoden.

Ormsö var en naturskön bygd. Spridda över hela ön lågo de aderton byarna: Hullo, Rumpo, Sviby, Hosby, Söderby, Norrby, Diby, Rälby, Borrby, Kärrslätt, Saxby, Förby, Bynäs, Bussby, Magnushov, Fällarna, Håkabaekan och Nyby. De rödmålade stugorna lyste vackert mot den lummiga grönskan. Ljusgröna lövängar flätade sig på ett behagfullt sätt samman med mörka och allvarliga barrskogar. Här och var öppnade sig den gröna fällen och lämnade plats åt de steniga åkertegarna. Jorden var inte fruktbar och den lämnade ej något överflöd.

pansargrenadjärer. Men vi hade intet val, och när vi fingo höra, att vi skulle rycka in senare än slavkompaniet, skrevo vi på. Alltid skulle det väl bli någon råd, bara vi fingo tid på oss.

När jag morgonen därpå gick upp till SD för att anmäla mig, var dr Bechreiner själv tillstädes. Sedan mitt namn som vanligt antecknats, frågade han mig, hur det gått hos kommandanten. Jag berättade hela händelseförloppet och tillfogade, att jag nu "äntligen" även tillhörde SS. Det var ju bra, tyckte dr Bechreiner. Då behöver ni naturligtvis icke mera komma hit. Tack! sade jag. Det anser jag också. Och så gick jag. Men när jag hade hunnit ut genom dörren, ropade han på mig.

— Ni har väl inte haft för avsikt att fly? frågade han.

— Har aldrig haft en tanke ditåt, svarade jag.

— Ja-ja, menade han, i en sådan här liten

Mången var tvungen att för sin bärgnings skull söka sig ut på sjön. I den vackra kyrkan mitt på ön hängde en minnestavla över dem, som havet aldrig gav tillbaka. På en annan tavla såg man namnen på krigets offer. Namnen har blivit betydligt fler under de sista ofärdsåren.

Ormsöbon levde enkelt och naturligt. Arbete och möda delades av alla. Industrialismens hets och modern nöjesindustri hörde ej hemma där. Men man visste vad hårt och strävsamt arbete ville säga och man hade äkta glädjemännen vid naturens och årstidernas växlingar. Det var ett härdigt och starkt släkte som bebodde ön, människor fostrade av en hård natur. Deras tunga kunde endast tala "ärans och hjältarnas språk".

Om passförlängning

Passförlängning är i regel förenad med en viss stämpelavgift. På förekommen anledning meddelas härmed, att den som är medellös och önskar kostnadsfri passförlängning skall bifoga ett s. k. medellöshetsintyg till sin ansökan. Ett dylikt intyg skall vara utfärdat av präst, statlig eller kommunal myndighet eller person i förtroendeställning.

stad pratas det så mycket. Men vi äro ju bägge intelligenta män och vet, var vi har varandra.

— Visst, visst, svarade jag. Auf Wiedersehn och tack!

När jag kom ut på gatan, kände jag, att jag vunnit första rondan i denna egendomliga match, där dr Bechreiner var liksom en personifiering av en ogripbar motståndare. Han visste ej, att jag i en hård skola lärt mig att dölja min slughet bakom en troskyldig uppsyn.

Nu hade den officiella bevakningen upphört, och jag kunde igen röra mig fritt och lämna staden, när jag ville. Men mitt sjätte sinne inregistrerade hela tiden den hemliga bevakningen, som följde mig överallt och vilken skulle varit mycket farligare än den öppna, om jag ej känt på mig, att den fanns, och haft den instinkt, som tidigare tränats upp till något nästan osvikligt.

(Forts. följer)

Toste — vattensorken

Av Eskil Edén.

Toste, vattensorken, var ungefär två decimeter lång — svansen inberäknad.

Han satt just nu och beundrade denna.

Joho, den var riktigt vacker! Kort, endast omkring sex centimeter, och inte ett sånt där långt elände som den där brunrättan, vilken ibland gav en gästrott här vid stranden, hade slängande efter sig och som den visst — ha! ha! ha! — till och med yvdes över, den skabbiga token.

Nej, en liten fin sorksvans var det...

I övrigt hade Toste översidan brunsvart, undersidan svartgrå samt ett kort, tjockt och runt huvud med små öron som ej stucko fram ur pälsen — det var ett annat särtecken från den brune! — samt köttfärgad nosspets, svartbrun iris och svarta morrhår med vita spetsar. De kraftiga tänderna voro skarpt gulbruna. Synen och hörseln voro utomordentliga.

Han fortsatte sina funderingar och fastslog, att han hade det bra här vid tjärnen. Den låg bra till var vassrik och lämplig på alla sätt. Och så hade han ju ett helt palats till sitt föfogande.

Han hade byggt det själv. Börjat vid vattentytan och därifrån grävt en lång gång snett uppåt. Här hade han anlagt en stor kammare varifrån ännu en passage förde till det egentliga boningsrummet, från vilket en ny tunnel sakta sluttade ned mot tjärnen. Han älskade nämligen att röra sig i vatten och sökte även i allmänhet sin näring därstädes. Han var vidare mycket stationär och då hade det ju också fallit sig helt naturligt att han redan från början byggt med största omsorg.

Till yttermera visso var Toste en herre med bestämda och därtill mycket speciella vanor.

Så hade han till exempel runtom i vassarna anlagt specialkonstruerade matbord. Flera stycken. Han hade böjt ned vasstrån så att de endast stucko upp några centimeter över vattentytan samt därefter å dessa med grönt starrgräs flätat sig fasta och platta, trettio centimeter breda plattformar, på vilka han trivedes storartat.

När han ville äta kapade han kanske ett kraftigt vassrör och bogserade detta bort till ett bord, klättrade upp på detta och tog itu med sin måltid. Sittande upprätt på bakbenen manövrerade han strået med framtassarna och satte så i gång med att förtära mörgen i detta. När strået var expedierat hämtade han ett nytt och fortsatte kalaset. Då han slutligen ätit sig skrovsmätt rullade han belåtet ihop sig på bordet och föll i sömn.

Så bekvämt var livet för Toste.

Toste såg sig om efter maka i mycket god tid. Han skulle bliva fader tre eller fyra gånger

under sommarens lopp, så det var ingen dag att försitta.

En liten vattenrättsfröken föll honom i smaken men hon var naturligtvis som alla dylika litet fjär utav sig — eller spelade det — så frieriet gick inte så alldeles lättvindigt.

Toste hade i alla fall beslutat, att nu skulle det ske!

Nästa gång han fick syn på henne begynte han därför svänga omkring i vattnet som om han gripits av en virvel samt därefter att vältra sig runt, runt. Så började han, trampande vatten, upprätt dansa omkring den åtråvärda, hela tiden vridande och vändande sig till höger och vänster. Den sköna spelade emellertid fortfarande högdragen och passade vid lämpligt tillfälle på att simma undan.

Vild av extas jagade Toste efter, hann fatt henne — och se! så småningom gav hon med sig. En stund senare simmade de i endräkt sida vid sida allt under det den blågrå vårskymningen så sakteliga förbyttes till natt.

Redan följande dag begynte Gamma, den nya maken, anlägga en moderkula, ansluten till de övriga rummen i bostaden. Det hela blev en klotformig historia med ett par decimeters diameter, synnerligen mjukt fodrad med väl sammanvävda torra och fina rottrådar.

Här nedkom hon i sinom tid med fyra småtingar. Det var litet — somliga sorkmödrar fingo ända upp till sju — men hon var ju så ung. Under denna tid förändrades också i någon mån parets diet. Toste började jaga insekter och larver, små grodor, kräftdjur och fiskgli, han sökte upp och plundrade i gräset häckande fåglars bon på dessas ägg, ja, han gav sig rent utav till att förfölja — samt förtära — åkersorkar och möss.

Som all gnagaravkomma växte ungarna snabbt, och så snart dessa voro simkunniga begynte Gamma leka med dem. Ett mycket uppskattat nöje bland dem blev att slå riktiga kulterbyttor på en eller annan upphöjning i vattnet.

Rätt som det var brukade Gamma lämna dem ensamma vid detta nöje och ge sig ut på provianteringsfärd. Det blev mest grodor, snäckor, småkräftor, maskar och insekter, och allt vad hon fann dukade hon upp på närmaste matbord. När hon tyckte måltiden såg tillräckligt riklig ut kallade hon med en sakta loctön på ungarna, som genast kommo simmande i rask fart.

Ett par minuter senare sutto de allesamman på bakbenen uppe på bordet och åto av hjärtans lust.

En kråka lyckades röva bort en av ungarna

just i själva strandkanten, men Gamma tog sig inte så hårt vid, hon visste att det skulle komma en hel del nya dylika innan sommarens slut.

Obehagligare blev det, när en kattuggla började dyka upp och förstöra de härliga skymningstimmarna för henne och maken. Men de voro försiktiga, doko bra och funno lätt ingångarna till palatset, där de alltid i sista hand stucco sig undan.

Det värsta olyckstillbudet var när Toste en gång uppe på land blivit ställd av en katt. Men han hade visat sig både ilsken och stridbar, och de långa skarpa tänderna hade utdelat så aktningvärda hugg att katten tagit det äventyret mycket försiktigt. När så Gamma rusade till undsättning och väsende kastat sig in i striden hade denne tagit sin Mats ur skolan och slunkit undan.

Ja, så hade de ju förstås också mist ett par ungar ur andra kullen.

Gamma hade just suttit uppe på ett färdigdukat matbord och lockat på småttingarna som genast ivrigt kommo simmande. Med ens hade då en sån där vidrig, slemmig lake slagit en virvel i vattnet och försvunnit med en av dem.

Och inte nog med det. Från den dagen hade den uslingen ideligen stått med näsan uppe i strandkanten och lurat. Ja, till slut lät ju ännu en av ättlingarna lura sig. Men de tre andra kom han inte åt.

Gamma hade redan fött och uppfostrat alla sina kullar för året och hon och Toste voro nu som bäst sysselsatta med förberedelser för vintern. De skulle på det stora hela taget inte lämna boet under den kalla årstiden — ja, någon kortare utflykt kanske de skulle komma att företa sig — så det gällde att få allt varmt och ombonat. Dessutom måste vinterförråd uppläggas.

För det ändamålet utvidgades palatset med en ny stor förråds-kammare, varförutom det översågs och förbättrades så där i allmänhet.

Så snart detta var undanstökat påbörjades insamlandet av förråden. Dessa kommo huvudsakligen att bestå av enbart växtämnen, mest då läckra, mörkfyllda vasstrån.

Och så slöt sig då paret inne.

Toste låg och gonade sig.

Plötsligt gick det en kåre av obehag längs hans ryggrad.

Både han och Gamma hade sannerligen fått se upp under sommaren — det hade funnits ugglor, uv och vråk i luften, katt, vessla och räv i skogen, gädda, storabborre och lake i vattnet, och alla hade de slagit tusenden av hans gelikar.

Men inte ens nu under vintern och längst in i sin håla skulle han vara säker för hermelinen — den aktade icke för rov att tränga in i hans egna gångar.

Hermelinen var Den stora skräcken för en vattensork.

Anton Vesterberg 50 år

När man fyller 50 år, har man anledning att se tillbaka på de gångna åren och den tillryggalagda livsbanan. Vid ett sådant tillfälle vill man själv begrunda de framgångar och besvikelser, man kanske har haft i livet. Men det ges tillfällen, då även andra ha anledning och rätt att dröja vid ifrågavarande persons insatser i livet. När folkskolläraren och kantorn A. Vesterberg på Utö i dagarna fyller 50 år, är han den man, som är värd att ihågkommas och uppmärksammas av estlandssvenskarna i Sverige.

Under en lång följd av år gick min väg ofta förbi A. Vesterbergs skola i Höbring. Men vägen ledde icke blott förbi, den ledde oftast in till hans skola och till hans hem i skolhuset. Vid dessa besök diskuterades estlandssvenska kulturproblem. Det var fornligen anföranden A. Vesterberg då kom fram med, och oftast nog bedrevs den fortsatta kulturella verksamheten efter de vinkar och riktlinjer han därvid gav. "Nya slagfält utpekas på kartan, gamla framgångar och misslyckanden diskuteras i rönnarnas skugga. Koskällor pingla i en härlig symfoni och vallflickor och pojkar hojta sina utdragna lystringsrop till varandra". Så karakteriserar A. Vesterberg själv dessa överläggningar och miljön, i vilken de skedde.

Efter avslutad skolgång i en rysk skola i Hapsal finna vi Vesterberg redan 1915 — då som rätt ung — verksam som lärare vid svenska folkskolan i Korkis. Men livet går vidare. Den tystlåtna mannen är flitigt sysselsatt med läsning och musik. Han är fältskär i ryska armén under första världskriget, avlägger folkskolläraryxamen i Finland 1925 och i Estland ett par år senare. Han är folkskollärare i Höbringsskola i Rikull sedan 1919, och han går där helt upp i allt vad svenskt bildningsarbete heter i Estlands svenskbygder. Att nu skriva några rader om A. Vesterberg, det är att skriva om den estlandssvenska folkskolan, om folkhälso och sjukvård, om musik och sång och sångkörsverksamhet, om bygdekultur och rödmålade stugor, om Svenska Odlingens Vänner, om blommor och växter, om idrott och bastubad. Under tålmodigt, hängivet arbete förde han verksamheten framåt. De ekonomiska resurserna voro

ofta nog rätt begränsade, men arbetet och prestationerna visade dock att folkmaterialiet var dugligt och gott. Det var han, som organiserade och ledde den estlandssvenska sången och idrottsverksamheten. Och så småningom började resultaten av arbetet visa sig. "Värmen i verket gör verket stort". Var sjöng en kör sina sånger renare än i Höbring, och var i Estland nådde bygdeungdomen i sina idrottstävlingar finare resultat än dem, svenskbygdens ungdom nådde? Och när det kulturella arbetet kunde organiseras, när strävandena buro frukt, när idrottsresultaten blevo fina, när körsången klingade rent, då, låt oss hoppas, kände A. Vesterberg, att han hade fått belöning för sitt arbete.

För såväl maskören i Rikull som för A. Vesterberg var det helt säkert en stor dag, när de voro i tillfälle att sjunga vid kronprins Gustaf Adolfs besök i Rikull 1933.

Emellertid började världshändelserna kasta sina skuggor även över svenskbygderna. En efter en reste ungdomarna västerut. Sångkörverksamheten kunde icke uppehållas. "Just nu, när jag fått sångkören i toppform, ser jag mitt verk falla sönder. Det är som om mitt liv vore förspillt", yttrade A. Vesterberg vid ett tillfälle. Vid ett annat tillfälle hörde jag honom säga: "Det har aldrig sett så mörkt ut för vårt folk, som nu. S. O. V., Birkas och gymnasiet är borta, de rikssvenska prästerna borta."

*

Det var tidigt på morgonen en sensommardag 1943. A. Vesterberg hade rest — flytt, också han, västerut. Jag stod vid vägen nära Höbringsskolhus och väntade på bussen, som skulle föra mig vidare. Svalorna kretsade i luften och satte sig på telefonträdarna som förr. Men över skolhuset var stämningen en annan än tidigare. A. Vesterberg var borta härifrån. Det var, som om bygdelivets pulsslag skulle ha avstannat.

*

Denna svenskbygdens tragik — flyttning — utvandring — rymning — har A. Vesterberg haft en mycket smärtsam känning av. Han själv skriver därom i ett brev till undertecknad: "En ny period i utvecklingen inträdde. Den slocknande brasan försågs med nya fång bränsle, spinnrockarna surrade och vävstolorna slamrade, nya vårdträd planterades vid sidan av de gamla eller i de gamlas ställe. — Men det blev dock vår lott att gripa till storyxan och kapa rötterna, innan våra vårdträd brutits och splittrats".

Våren 1946 avlade A. Vesterberg vid folkskoleseminariet i Uppsala svensk folkskollärarexamen. Sommaren 1946 deltog han i en kantorskurs. Hans hälsa har inte varit den bästa på sista tiden. Men hans strävan framåt har varit enastående och hans framåtanda okuvlig.

Även i Sverige har A. Vesterberg fått taga aktiv del i offentlig verksamhet. Sedan våren 1945 är han ordförande i föreningen Svenska Odlingens Vänner bland estlandssvenskar i Sverige. Vid valet av ordförande uppskattades

Högsommarnatt på Dagö

När jag på sin tid gick på Dagö och tecknade upp språk och folkminnen bland de sista dagösvenskarna i den lilla ensliga svenskbyn i Reigi, så hände det ofta, att nätterna var lugna och ljumma, medan dagarna var blåsiga och larmande. Kvällen medförde nästan dagligen en hugsvalande inre avspänning efter ett ganska rastlöst dagsverk. Det hände att stämningen förtätades till vers.

Nu sover bygd och by så drömmande i kvällen och det har stillnat ut från dagens snåla blåst. Det stiger ingen rök vid denna tid från tjällen: nu sover alla tryggt, fast ingens dörr är låst.

Och kvällen kommer ljus. Se, fläckvis himlen blånar:
en dag i tröstlöst grått har strukit mig förbi.
I juninatten stäms en tyst musik, som lånar
av strand och hav och slätt sin trolska melodi.

Nu smyger skymningen inunder sida brätten
av tunga halmtakskupor på små låga hus
och alla rutor sova: ensam över slätten
slår fyren taktfast ut en liten glimt av ljus.

Nyss sjönk ju solen. Se, i norr det ännu glimmar
av blodig purpurs hot emellan moln av bly.
En kulen dag som går. Den tänds om några
timmar
i spröda färgackord på morgontvagen sky.

Men inga lärkor än om gryningsljuset sjunga
och ännu sover byn i halvmörk sommarnatt,
en skara ungdom blott i traktens sällskapsgunga
hörs leka sommarlek med fjärran prat och
skratt.

Och grodorna omkring ta upp i alla diken
sin snärrande musik till gungans jämna knark,
men skymning famnar byn och stränderna kring
viken
och gammalfolkets sömn från karg och stenig
mark.

Dagö 30 juni och 1 juli 1927.

Nils Tiberger.

hans begåvning, hans lugna väsen och hans personlighet. Man har därigenom också velat visa högaktning och tacksamhet för hans betydelsefulla kulturarbete bland den svenska befolkningen i Estland.

Vi tillönska honom krafter till fortsatt verksamhet.

A. S-g.

JOEL NYMAN

fyllde den 29 juni 65 år. Han är född på Odinsholm och har lärarblod i ådrorna. Efter folkskolläroexamen i Hapsal 1904 återvände han till hemorten, där hans krafter genast togos i anspråk. Joel Nyman insåg snart, att han för att kunna göra full nytta i svenskbygden borde förkovra sig i svenska språket, varför han besökte olika fortbildningskurser i Sverige.

Sin pedagogiska gärning utförde han med intresse och skicklighet. Genom sin grundlighet i arbetet har han förvärvat både elevvers och målsmäns aktning och tillgivenhet. Skolarbetet har som sig bör varit hans stora intresse. Han kunde konsten att få en stimulerande arbetsglädje i klassen så barnen trivdes och fick intresse för skolarbetet. Joel Nyman hade en enastående arbetsförmåga och en obändig verksamhetslust. Hans intresse sträckte sig långt utanför skolan. Svenska Lärarförbundet, Svenska Odlingens Vänner och Nuckö Nykterhetsförening hade i honom en verksam initiativrik förkämpe. Genom föreningen "Kamratringen", vars grundare han var, spreds svensk sång och svenska ringlekar i svenskbygden. Genom sina bekantskaper med framstående kulturpersonligheter i Sverige lyckades han bereda frielevsplatser vid svenska lantbruks- och folkhögskolor i Sverige för estlandssvensk ungdom. Det var Joel Nyman, som tog initiativet till estlandssvensk lärarutbildning vid riks-svenska och finlandssvenska seminarier. Birkas lantbruks- och folkhögskola hade i honom en ivrig förespråkare. Ha Kustbons äldre läsare männe glömt signaturen "Farbror Svenske"? Genom flitigt skrivande spreds hans tankar och idéer till de esilandssvenska hemmen. Tänk och handla alltid svenskt var den genomgående röda tråden i hans artiklar.

Under sitt intensiva arbete på svenskbygdens kulturella och ekonomiska höjande fick Joel Nyman många argisinta fiender bland estniska chauvinister, som med oblida ögon följde hans arbete. Många heta duster fick han utkämpa med sina vedersakare.

Ljus livssyn, humor, utpräglad rättskänsla och sällsynt god kamratanda är några av hans

Av estlandssvenskar avlagda examina

Vårterminen vid lärdomsanstalter och yrkesskolor är slut och därmed ha många nya yrkesspecialister och yrkeskunniga ungdomar trätt ut i livet till sina respektive arbetsområden. Bländ dem, som tagit sin examen märkas även ett antal estlandssvenskar. Denna vår ha två f. a. elever vid Svenska gymnasiet i Hapsal, Olof Lindström från Ormsö och Ivar Sjöström från Nuckö tagit studenten vid Viggbyholmskolan på respektive latinlinjen och tekniska linjen. Runar Lindkvist från Reval tog studenten vid Bromma läroverk. Vid Andrea Ene-roths och Handarbetets Vänners högre handarbetsseminarium har Ingeborg Pöhl från Rågö utexaminerats såsom handarbetslärarinna. Inga Stahl från Rikull har i Falun avslutat småskoleseminariet och kommer i framtiden att erhålla anställning såsom småskollärarinna. Från Stockholms Tekniska Institut har Lars Lilja från Ormsö utgått såsom kemiingenjör.

Navigationsskolorna ha haft många estlandssvenska elever. Dessa ha redan under flera år i följd utmärkt sig. Även i år utgick en estlandssvensk, Eduard Zeisig från Nuckö, såsom bästa elev från styrmansexamen vid navigationsskolan i Stockholm. Styrmansexamen i Stockholm har Nuckö samt Einar och Ingvar Vesterby från Rikull. Frans Herm från Nargö avlade maskinistexamen vid samma skola. Kaptensexamen vid navigationsskolan i Kalmar har avlagts av Axel Hallman från Rikull.

En märklig prestation utfördes av 52-årige estlandssvenske lantbrukaren Anton Viberg från Rikull, som läst in sin skepparexamen per korrespondens.

I december i fjol avlades politices magisterexamen vid Stockholms Högskola av Elmar Nyman från Nuckö.

Familjenytt

FÖDDA:

Leif Roger, född den 31 januari 1947 i Norrtälje, son till Ella, född Mägi, och Isak Adolf Strömfelt från Runö.

Eva Marie, född den 1 mars 1947 i Kumla, dotter till Elfrida, född Adelman och Heino Johannes Tammerman från Korkis.

Harald, född den 24 februari 1947 i Döderhult, son till Benita, född Perman, och Alexander Hallberg från Reval.

Sim Rudolf, född den 17 mars 1947 i Stockholm,

personliga egenskaper. Estlandssvenskarna bringar den tappre förkämpan sin hyllning och önska honom ännu många ljusa levnadsår.

A. V.

son till Laine Elisabeth, född Savik, och med. kand. Axel Lindström från Ormsö.

Ernst Allan, född den 4 april 1947 i Upplands Väsby, son till Aline, född Heyman, och Johan Uussaar från Rikull.

John Elon, född den 29 april 1947 i Stockholm, son till Agneta, född Dahl, och Johan Nyman från Ormsö.

FÖRLOVNING:

I Stockholm den 4 januari 1947 mellan estlandssv., folkskolläraren *Elmar Granberg* från Nuckö och rikssv., fröken *Rut Sälgröm* från Stockholm.

I Upplands Väsby den 19 september 1946 mellan rikssv., snickaren *Tage Jansson* från Upplands Väsby och estlandssv., fröken *Agnes Luks* från Odensholm.

I Norrköping den 22 mars 1947 mellan rikssv., ritaren *Erland Theodor Eriksson* från Norrköping och estlandssv., fru *Anita Niineraid*, född Bombas, från Nuckö.

I Stockholm den 5 april 1947 mellan estlandssv. *Henrik Melin* från Runö och rikssv., fröken *Gunvor Cedergren* från Stockholm.

I Stockholm den 30 april 1947 mellan riksessten *Kaljo Kask* och estlandssv., fröken *Ingeborg Vaksam* från Ormsö.

I Stockholm den 15 maj 1947 mellan rikssv. *Amo Davidson* från Stockholm och estlandssv., fröken *Signe Elsa Ingrid Hamberg* från Ormsö.

VIGSEL:

I Uppsala domkyrka den 30 april 1947 mellan estlandssv. *Ralf Klaman* från Korkis och estlandssv., fröken *Silvia Ellen Freiman* från Nuckö. Vigseln förrättades av domprosten Algot Anderberg.

I Sofia församling, Stockholm, den 3 maj 1947 mellan rikssv., chauffören *Bror Ingvar Ingström* från Stockholm och estlandssv., fröken *Ingrid Åkerman* från Rikull.

I Gåsinge, Dillnäs församling, den 24 november 1946 mellan estlandssv. *Evald Hallman* från Nuckö och estlandssv., fröken *Linda Ribohn* från Nuckö. Vigseln förrättades av kyrkoherde Gustav Lundén.

I Gåsinge, Dillnäs församling, den 21 juni 1947 mellan estlandssv. *Elmar Hallman* från Nuckö och estlandssv., fröken *Adine Vitman* från Nuckö. Vigseln förrättades av kyrkoherde Gustav Lundén.

I Sollentuna församling den 24 maj 1947 mellan estlandssv. *Manfred Bombas* från Nuckö och riksesten., fröken *Helga Isbäck* från Reval-Nömme. Vigseln förrättades av komminister Lenneby.

I Hammarö kyrka, Karlstads församling, den 25 maj 1947 mellan estlandssv., tjänstemannen *Johannes Lepp* från Hapsal och rikssv., assistenten fröken *Karin Gertrud Britt-Marie Darle* från Karlstad. Vigseln förrättades av kyrkoadjunkt Georg Elinder.

DÖDA:

Johannes Fagerström, född den 26 december 1891 i Neve, avled den 25 januari 1947 i Eskilstuna.

Johan Thomsson, född den 5 juni 1865 i Rikull, avled den 23 februari 1947 i Mälarpö.

Wilhelmine Murman, född den 17 juni 1887 på Ormsö, avled den 8 april 1947 i Stockholm.

Änkefru *Lisa Söderholm*, född den 9 november 1864 på Nuckö, avled den 10 april 1947 i Falköping.

Änkefru *Katarina Ahlblom*, född Fagerros, född den 3 mars 1867 på Ormsö, avled den 29 april 1947 i Sjösa.

Fru *Gertrud Appelblom*, född Bergström, född den 16 januari 1878 på Ormsö, avled den 18 maj 1947 på Ramsö.

Fru *Anna Nordman*, född Ponder, född den 17 juni 1855 på Stora Rågö, avled den 19 maj 1947 i Stråssa.

Fru *Elisabeth Westerby*, född Treiberg, född den 16 februari 1894 i Rikull, avled den 30 maj 1947 i Stockholm.

Fru *Amalia Vesterblom*, född Errita, född den 13 februari 1912 på Nuckö, avled den 9 juni 1947 i Sundbyberg.

Mats Malm, född den 19 augusti 1898 på Runö, avled den 11 juni 1947 på Styrö.

Änkefru *Gertrud Storm*, född Grönman, född den 3 april 1859 på Ormsö, avled den 24 juni 1947 i Stråssa.

Gustav Söderlund, född den 21 november 1877 i Rikull, avled den 16 juni 1947 i Stockholm.

Min älskade Maka och
Vår Mor

Amalia Vesterblom

född Errita

född den 13 februari 1912 på Nuckö,
lämnade oss hastigt i djupaste sorg.

Sundbyberg den 9 juni 1947.

Djupt sörjd och saknad av
make, barn, egna och vänner.

Jordfästningen ägde rum söndagen den 15
juni klockan 1 på Sundbybergs kyrkogård.

Vår käre Far
Farfar och Morfar

Johan Thomsson

född den 5 juni 1865

lämnade oss den 23 februari 1947.

Djupt sörjd av oss

*barn, barnbarn och barnbarnsbarn
samt syskon och många vänner.*

Sov i ro, Du käre far,
från all livets smärta.
Tack för all Din kärlek stor,
ömna fadershjärta.

Min älskade Maka
Vår kära Mamma och Mormor

Elisabeth Westerby

(f. Treiberg)

född den 16 februari 1894 i Rikull,
avled den 30 maj 1947 i Stockholm efter
en kort sjukdom.

Djupt sörjd och saknad, men i ljust och
tacksamt minne bevarad av

**oss, moder, syskon, släkt och
många vänner.**

Så löna, Gud, vad ej vi förmädde!
Det var Ditt frö hon i tiden sådde,
Det är Din kärlek, den evigt höga,
som speglar sig i en moders öga,
och därför känns som om sol gått ner,
när detta öga ej strålar mer.

Min älskade Make
Vår kära Far

Mats Malm

född den 19 augusti 1898 på Runö,
avled den 11 juni 1947 på Styrösö.
Djupt sörjd och saknad av maka, barn
och åldrig moder.

**MAGDALENA MALM
Helena, Emma, Axel, Gunhild.**

Hemma få vi ändå vila,
Vila ut i Jesu famn
Efter alla vedermödor
Både med och utan namn.
Där skall ingen fruktan vara,
Ingen oro, ingen nöd,
Ingen frestelse och plåga,
Inga tårar, ingen död.

Vår älskade Far
Farfar och Morfar

Gustav Söderlund

född den 21/11 1877 i Rikull
avled den 16/6 1947 i Stockholm.

Djupt sörjd och saknad
av barn, barnbarn och syskon.

Tänk när släkt och vänner
Alla mötas där
På den andra stranden,
Skiljes aldrig mer.
Prisa Gud och Lammet,
Som har köpt oss fri.
Sorgen flytt, morgon grytt
Uti himmelen.

ÖVERSIKT

över antalet personer som erhållit svenskt medborgarskap.

Genom kommitténs för estlandssvenskarna försorg ha till den 1 juni i år 2.155 ansökningshandlingar, omfattande 5.056 personer inlämnats till Kungl. Maj:t för erhållande av svenskt medborgarskap. Hittills ha 1.787 ansökningar beviljats och därigenom hava 4.321 estlandssvenskar erhållit svenskt medborgarskap. 73 ansökningar gällande 164 personer ha icke beviljats och 295 ansökningshandlingar berörande

ytterligare 571 estlandssvenskar äro f. n. föremål för myndigheternas prövning.

Utom ovannämnda 4321 personer ha under tiden ytterligare 45 estlandssvenskor erhållit svenskt medborgarskap genom giftermål med svenska medborgare. Av dessa ha 36 estlandssvenskor ingått äktenskap med rikssvenskar, och 9 estlandssvenskor med estlandssvenskar, vilka redan före giftermålet varit upptagna såsom svenska medborgare.

Då c:a 7.300 estlandssvenskar äro upptagna i kommitténs matrikel återstår således c:a 2.930 estlandssvenskar, som ännu icke erhållit svenskt medborgarskap.